

Åbo 22.03.1989

Ärade sagesman,

År 1985 svarade Ni på vår frågelist nr 48 som handlade om ransonerings-
tiden omkring 1939-50. Ert svar har varit till stor nytta och uppgifter ur
det skall ingå i en kommande pro graduavhandling om kristiden. Vi tackar
än en gång för det intressanta svaret.

För avhandlingen har några nya frågeställningar blivit aktuella varför vi
här skickar några kompletterande frågor åt Er. Frågorna tar mera ingående
upp familjemedlemmarnas arbete i hemmet med tanke på mathushållningen
och klädsituationen.

Det är vår förhoppning att Ni skall finna tid att besvara frågorna, och att
det inte skall vålla Er mycket besvär. Svaren kan lämpligast insändas till
oss i bifogade fribrevskuvert, vilket ej behöver frankeras.

Med tacksam hälsning

Wolter Ehn

Wolter Ehn
t.f.professor

Var god, vänd!

1. Vilket var Ert eller Era föräldrars yrken under ransoneringstiden? Hur bodde Ni och hur många personer ingick i Ert hushåll? Vilka möjligheter hade Ni att odla jord och föda upp djur?
2. Hurudan var kvinnans d.v.s. värdinnans arbetssituation i Ert hem under krigstiden? Hur måste hon anpassa sig till andra och nya uppgifter?
3. Vilka nya sysslor fick kvinnor, barn och äldre personer utföra i hemmet och i utomhusarbetet när männen var inkallade?
4. Hur ofta var männen hemma från fronten? Vilka var deras uppgifter då?
5. Förekom det sammanslagna hushåll i Er trakt? Flyttade familjer bort från stan? Vart flyttade man i så fall?
6. Var den butik i vilken Ni brukade inhandla varor öppen under krigstiden? Besökte Ni torget eller saluhallen i Åbo? Vart gjorde Ni resor för att inskaffa matvaror, kläder och skor eller material till kläder?
7. Om man ville handla på "svarta börsen", vart gick man och hur gick man till väga?
8. Var Ert hushåll i högre grad självförsörjande under ransoneringstiden än vad det varit åren före kriget? Vilka var de viktigaste förändringarna?
9. Använde Ni Er av kristidsmatrecept för matlagning? Varifrån hade Ni fått dem? Hittade Ni själv på maträtter av tillbudsstående ingredienser? Berätta vilka.
10. Använde man i Ert hushåll klädmönster för att sy om gamla kläder? Varifrån fick man dem eller hittade man på dem själv?
11. Inverkade ransoneringen och kravet på sparsamhet under en lång tid på Er inställning till hur ett hushåll borde skötas under normala tider?

ETNOLOGISKA INSTITUTIONEN VID ÅBO AKADEMI

FRÅGELISTA NR. 48

DAMMSUGARE
helst större modell. Svar med uppgift om pris till Tur. San. kont. sign. "Missä nähtävänä x." 753

Ett par SILVERSKOR
(nr 37) och ett par **GULDSKOR** (nr 36) köpas. Betalningen kan erläggas även i smör. Svar till detta blads kont. und. märket "Balskor".
Vi föreslå

träbottnade skor
med ovantåg av impregnerat papperstyg. De äro nästan likvärdiga med läderskor i vårvädret. —
Utan poäng!

Dam kängor
med höga skaft o. höga klackar N:o 41 även begagnade, äldre korssettmodell N:o 80 även begagnad samt dam skor N:o 39 önskas köpa. Svar till sign. "Kängor" detta bl. kontor. 1099

Räkn- och skrivmaskin
köp, för verkligt behov. Svar med uppgifter om pris och märke till U. Å:s kontor sign. "Kirjanpitohommiin". 1124
KÖPES ELLER BYTES mot matvaror en vacker **ASPABAGUS** kontor märk

1 par begagnade, men bra, svarta Gummisövlar
nr 42 eller 46. Särdeles långa skaft, lämpliga för fiakare, jägare o. e. **KNÄPPGALOSCHER** nr 4 med låg klack. Karinsg. 2 a B. 36. 581

EKKOR. KANIN. KATT. VINK. ÖDRÄV. TER. m.
skinn
rtfarande i obegränsa.

Klipp ur ÅU år 1945

RANSONERINGSTIDEN OMKRING 1939-1950

1. MATVAROR OCH SURROGAT

Här efterlyser vi uppgifter om den mat Ni åt i Ert hem under den matvarubrist som rådde i samband med krigsåren, vilka surrogat som användes, vilka maträtter man hittade på och hur dessa tillreddes. Vilka matvaror hade man i Ert hem brist på? Förekom det att man "hamstrade" vissa varor? Vad brukade man "hamstra"? Hurudana matvaror åstadkom Ni hemma som under normala tider kunde köpas i butiken? Vilka surrogatvaror förekom det i matlagningen i Ert hem? Av vad var de tillverkade och på vilket sätt användes de i matlagningen? Gjorde Ni t.ex. potatismjöl eller annat hemma? Använde man bär och svamp mer än annars i Er trakt? Hur ordnade man trakteringen vid högtider som bröllop, dop, begravning och vid högtider som julen och påsken? Gjordes kakor, karameller, lemonad och andra sötsaker av surrogat? Berätta hur. Vilka matvaror köpte man på kort? Förekom det någon form av matlagningskurser eller information om matrecept i Er trakt under ransoneringstiden?

2. KLÄDER OCH SKODON

Fanns det tillräckligt med kläder och skor i Er familj? Till vilken åldersgrupp var det svårast att få kläder? Vilka plagg tillverkades i hemmet och vilka köptes från butiken? Köpte Ni underkläder, strumpor m.m. eller syddes de flesta plaggen i hemmen? Förekom det att plagg ändrades eller syddes om? Bytte Ni råmaterial som t.ex. ull och lin mot färdiga plagg? Spann Ni själva hemma? Ökade odlingen av lin under krigstiden? Vad gjordes med barnens kläder då de vuxit ur dem? Fanns det på Er ort en hemsömmerska? Förekom det symöten på Er ort? Tillverkade man kläder som sedan sändes till fronten? Använde man papperstyger eller klädesplagg av papper i Ert hem? Tillverkades skor i hemmet? Vem i familjen var skomakare? Av vilket material var skorna? Använde man skor med sulor av trä, eller ovantåg av papperstyg?

3. TYGER OCH MATTOR

Berätta vilka textilier som fanns i Ert hem under denna tid. Rita gärna en bild och beskriv mattor, dukar, gardiner, sängtäcken, handdukar, lakan m.m. Av vilket material var de och i vilka färger? Vilka textilier vävde Ni hemma? Anordnades det vävkurser eller andra hemslöjdskurser på Er ort? Vilka tyger kunde man köpa i butikerna? Berätta om något tyg Ni köpte, vad sydde Ni av det? Förekom mattor eller dylikt av papper hos Er? I vilka färger och mönster var de? Vem tillverkade dem? Vilka andra föremål av papper förekom det i Ert hem under ransoneringstiden?

4. BRÄNSLE, BELYSNING OCH TRANSPORTMEDEL

På vilket sätt värmdes Er lägenhet upp? Berätta var Ni erhöll bränslet/veden. Vad fanns det för belysning förutom elektricitet? Hur såg lamporna ut och vad användes som olja i dem? Berätta om mörkläggningen och vad Ni använde för gardiner att mörklägga med. Under vilka tider och tillfällen var det mörkläggning? Vad användes som bränsle i bilar och bussar? Fanns det taxibilar under denna tid på Er ort? Berätta om resor Ni gjorde under den här tiden. Hade Ni själv häst, cykel, motorcykel eller bil? Vad fanns det för möjligheter att skaffa cykelringar? Var reparerade man fordon som gått sönder? Hur skaffade man reservdelar till egna fordon?

5. KÖPKORTEN

Berätta hur det gick till då man köpte med köpkort. Vilka varor köpte man på kort? Varifrån fick Ni information om vilka varor som fanns till salu? Berätta om kontakterna till folkförsörjningsnämnden. Förekom det att man kunde byta en vara direkt mot köpkuponger? Bytte Ni vara mot vara vid något tillfälle? Åkte folk från städerna till landet för att köpa t.ex. matvaror? Förekom det "hamstring" eller "svartabörshandel" på Er ort? Berätta gärna någon händelse som anknyter till detta.

Ifall Ni har fotografier eller handlingar som anknyter till ovanstående frågor lånar vi dem gärna för kopiering.